

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

КАФЕДРА МІЖНАРОДНОГО ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО
ПРАВА

**«ПРАВА ЛЮДИНИ В ПЕРІОД
ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ»**

Збірник матеріалів Міжнародної науково-
практичної конференції
(м. Одеса, 3 листопада 2023 року)

2023

УДК
341.231.14:341.32(063) П69

*Друкується за наказом ректора Національного університету
«Одеська юридична академія» В. С. Загороднього
(наказ № 3559-41 від 01.11.2023 р.)*

Відповідальний редактор – президент Національного університету «Одеська юридична академія», академік НАПрН України, академік НАПН України, д.ю.н., професор, Заслужений юрист України **Ківалов С. В.**

Заступник відповідального редактора – проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія», д.ю.н., професор, Заслужений юрист України **Аракелян М. Р.**

Укладачі:

Бехруз Хашматулла Набієвич – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного та європейського права НУ «ОЮА»;

Мануїлова Катерина Вікторівна – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права НУ «ОЮА»;

Грушко Мальвіна Валеріївна – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права НУ «ОЮА»;

Гребенюк Дмитро Олегович – асистент кафедри міжнародного та європейського права НУ «ОЮА».

Матеріали видано в авторській редакції. Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції, їх наукові керівники, які рекомендували матеріали до друку.

Адреса редколегії:

Національний університет «Одеська юридична академія», кафедра міжнародного та європейського права, м. Одеса, 65009, вул. Фонтанська дорога, 23. Тел. +38(048)719 8685

**«Права людини в період збройних конфліктів»:
Міжнародна науково-практична конференція, присвячена
75-й річниці ухвалення Загальної декларації прав
людини 1948 р., 3 листопада 2023 р., м. Одеса: збірник
матеріалів конференції. Одеса. 2023. 549 с.**

© НУ «Одеська юридична академія», 2023

© Кафедра міжнародного та європейського права НУ «ОЮА»

Секція № 5
ЗАХИСТ ПРАВ НАЙБІЛЬШ ВРАЗЛИВИХ
ГРУП НАСЕЛЕННЯ

Міщенко Ілона Володимирівна
*доцентка кафедри морського та митного
права Національного університету
«Одеська юридична академія»,
к.ю.н., доцентка*

**ОЦІНКА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ
ПРАВА НА ІНФОРМАЦІЮ ОСОБАМИ З
ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ В УКРАЇНІ**

Повномасштабне вторгнення російської федерації в Україну, на жаль, збільшило кількість українських громадян, визнаних особами з інвалідністю, в тому числі тих, хто має порушення зору. У цьому зв'язку одна з першочергових задач держави – забезпечити належну реалізацію цими особами гарантованих Конституцією України прав і свобод. Не є винятком передбачене ст. 34 Конституції України право на інформацію, яке полягає у вільному збиранні, зберіганні, використанні і поширенні інформації усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір [1]. Очевидно, що особи з порушеннями зору перебувають у нерівних умовах при реалізації зазначеного права у порівнянні з рештою громадян, оскільки переважна більшість візуальної інформації не адаптована під незрячих людей. Саме тому держава повинна забезпечити створення

належних умов для їх доступу до інформації у прийнятних формах.

Резолюція Генеральної Асамблеї ООН №48/96, прийнята на 48 сесії Генеральної Асамблеї ООН 20 грудня 1993 року, зобов'язує держави розробляти стратегії, покликані зробити інформаційні послуги та документи доступними для різних груп інвалідів. З цією метою повинні застосовуватися шрифт Брайля, фонографічні записи, великі шрифти та інші відповідні технології для того, щоб особи з вадами зору мали доступ до письмової інформації та документації [2]. Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю 2006 року, яка ратифікована Україною в 2010 році містить окрему статтю 21 «Свобода висловлення думки та переконань і доступ до інформації», в якій держави-учасниці зобов'язуються вживати усіх необхідних заходів для забезпечення права осіб з інвалідністю на свободу висловлення думки та переконань. Зокрема встановлено, що особа з інвалідністю, в тому числі з порушеннями зору, має бути забезпечена можливістю шукати, отримувати й поширювати інформацію та ідеї нарівні з іншими [3].

Варто констатувати, що до 2023 року положення зазначеної Конвенції фактично не знаходили свого відображення у національному законодавстві за винятком загальних фраз про рівність, недискримінацію осіб з інвалідністю, обов'язок держави забезпечувати права таких осіб тощо. Лише 21 липня 2023 р. Кабінетом Міністрів України було прийнято Постанову

«Деякі питання доступності інформаційно-комунікаційних систем та документів в електронній формі», в якій, нарешті, передбачалися конкретні кроки, які необхідно зробити Секретаріату Кабінету Міністрів України, міністерствам, іншим центральним органам виконавчої влади, підприємствам, установам та організаціям, що належать до сфери їх управління, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським державним адміністраціям для уможливлення доступу та отримання інформації на їхніх офіційних сайтах особами з порушеннями зору, слуху та моторики. Зокрема, передбачено обов'язок зазначених вище суб'єктів та рекомендацію для органів місцевого самоврядування щодо дотримання вимог ДСТУ EN 301 549:2022 під час створення та розміщення документів в електронній формі на власних веб-сайтах (веб-порталах) і веб-ресурсах. Цей стандарт «Інформаційні технології. Вимоги щодо доступності продуктів та послуг ІКТ», гармонізований з європейським стандартом, було прийнято у травні 2022 року [4] з метою трансформувати офіційні сайти державних органів і мобільні застосунки, зробити їх доступнішими, в тому числі для людей з вадами зору.

На сьогоднішній день Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України, а також сайти міністерств забезпечують доступ людей з порушеннями зору до інформації, розміщеної на

них. Ситуація з іншими центральними органами виконавчої влади дещо гірша. У чотирьох служб (Державна регуляторна служба, Державна служба статистики, Державна служба з безпеки на транспорті та Державна служба з етнополітики та свободи совісті), трьох агентств (Державне агентство розвитку меліорації, рибного господарства та продовольчих програм, Державне агентство розвитку туризму та Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження), двох центральних органів виконавчої влади зі спеціальним статусом (Національне антикорупційне бюро та Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку), одного колегіального органу (Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку) взагалі відсутні елементи інклюзивності. Проблемними в цьому контексті залишаються такі територіальні органи виконавчої влади, як Луганська, Львівська та Сумська обласні державні адміністрації.

Згадана вище Постанова Кабінету Міністрів України поширює свою дію на органи виконавчої влади та рекомендує застосовувати її органами місцевого самоврядування. Разом із тим інші органи держави також мають свої офіційні веб-сайти, які також, на наш погляд, мають відповідати міжнародним стандартам. Однак офіційний веб-портал парламенту України, тобто сайт Верховної Ради України, де розміщується

вкрай важлива інформація про законотворчу діяльність та міститься офіційна база даних законодавства України, не адаптований до використання особами з порушеннями зору [5]. Законодавчий орган, який ратифікує міжнародні конвенції з питань інклюзивності, доступності інформації, недискримінації осіб з інвалідністю, приймає відповідні закони фактично порушує встановлені самим же собою правила.

Так, на початку 2023 року був ратифікований, а 8 вересня 2023 року набув чинності для України Марракеський договір про полегшення доступу сліпих, осіб з порушеннями зору або іншими обмеженнями з причин інвалідності сприймати друковану інформацію до опублікованих творів. Цей Договір передбачає ряд обмежень і винятків із загальних правил у сфері авторського права та відкриває можливість публікувати примірники творів у доступних для людей із вадами зору форматах. Зокрема, передбачається можливість без дозволу суб'єктів авторського права та безоплатно використовувати копії твору для плоско-друкованих книг, літератури, виданої шрифтом Брайля, рельєфно-графічних посібників та озвученої літератури тощо [6]. На даний момент оцінювати стан реалізації положень цього Договору зарано через незначний строк його дії. Очевидно, що якщо навіть літературні твори мають бути доступні людям з порушеннями зору, то важливість забезпечення таких людей доступом до законодавчих актів, законопроектів та іншої

інформації, розміщеної на сайті Верховної Ради України, переоцінити не можливо.

Підсумовуючи викладене, варто констатувати, що рівень забезпечення прав осіб з порушеннями зору на доступу до інформації в Україні не можна вважати належним. Хоча більшість центральних органів виконавчої влади адаптовані для використання особами з порушеннями зору, офіційний сайт законодавчого органу на сьогоднішній день не містить елементів інклюзивності взагалі. Вважаємо таке неприпустимим, адже Верховна Рада як автор законів, в том числі у сфері інклюзивності, має чи не першою впроваджувати положення цих законів у практику.

Джерела:

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996 р.
URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#n4269>

2. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН №48/96 від 20 грудня 1993 р. URL:

<https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N94/119/98/PDF/N9411998.pdf?OpenElement>

3. Конвенція про права осіб з інвалідністю від 13.12.2006. URL:

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#top

4. Про прийняття національного стандарту: Наказ Державного підприємства «Український науково-дослідний і навчальний

центр проблем стандартизації, сертифікації та якості». URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0068774-22#Text>.

5. Верховна Рада України. Офіційний веб-портал парламенту України. URL: <https://www.rada.gov.ua/>

6. Марракеський договір про полегшення доступу сліпих, осіб з порушеннями зору або іншими обмеженнями з причин інвалідності сприймати друковану інформацію до опублікованих творів від 27.06.2013. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/999_001-13#n64

Большакова Ольга Віталіївна

*заступниця директора з виховної роботи ВСП
«Фаховий коледж вимірювань ДУІТЗ»,
викладачка основ охорони праці та безпеки
життєдіяльності людини, к.ф.н.*

Оконеvська Юліана Сергіївна

*здобувачка освіти ВСП
«Фаховий коледж вимірювань ДУІТЗ»*

**ЗАХИСТ ПРАВ НАЙБІЛЬШ ВРАЗЛИВИХ
ГРУП НАСЕЛЕННЯ (ДІТЕЙ, ЖІНОК) В
КОНТЕКСТІ ЗМІН УМОВ ОХОРОНИ ПРАЦІ
ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ**

24 березня 2022 р. набрав чинності Закон України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» від 15.03.2022 р. № 2136-